і прогнозувати поточний і перспективний розвиток об'єктів усіх рівнів;

○ формування порівняльних даних для ранжування об'єктів оцінки усіх рівнів з метою їх групування і виявлення проблем та напрямів розвитку на середньостроковий стратегічний період;

○ прогнозування і моніторинг економічного стану підприємства;

○ оцінка ефективності діяльності органів управління на поточному часовому інтервалі.

Використання систем ключових показників дозволить, з одного боку, всебічно аналізувати стан розвитку підприємства, здійснювати бюджетування, базуючись на об'єктивних даних. З іншого боку, при формуванні систем показників мають бути виділені ключові показники діяльності органів управління, що дозволяють оцінювати ефективність їхньої роботи за середньостроковий період.

При побудові бюджетування важливо розуміти, що універсальних правил, методів, процедур, строго описаних в економічній літературі або закріплених у нормативних актах, тут бути не може. Бюджетування – це завжди простір для творчості, оскільки кожне підприємство, будь-яка організація є неповторними та унікальними. Відповідно, і системи внутріфірмового бюджетування в них можуть і мають бути унікальними.

Звичайно, слід пам'ятати, що бюджетування – це всього лише один із інструментів координації виробничої діяльності й управління в цілому, який зобов'язаний бути на підприємстві, якщо його керівники прагнуть досягти успіху у своїй справі. Але при грамотному підході цей інструмент дозволить підприємству ефективно заробляти прибуток, управляти ресурсами і фінансовими потоками.

Список використаних джерел:

1. Бирюлин Д.П. Постановка бюджетирования на промышленом предприятии / Д.П. Бирюлин. // Финансовий менеджмент. – 2006. - №4. – С.15-19.
2. Бланк И.А. Управление прибылью. / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1998 – 456с.
3. Попова Л.М. Бюджетирование на микро- и макроуровне: [учеб.пособ.] / Л.М. Попова. – М.: Дело и сервис. – 2009. – 358с.
4. Финансовий менеджмент: теория и практика: [учеб.] / под ред. Е.С. Стоянова. – М.: Перспектива. – 2008. – 574с.

УДК 658. 14

А.В.Смолінська, к.е.н., **В.В.Смолінський,**
Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського,
м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

У статті висвітлено економічний зміст, природу та проблеми управління фінансовим капіталом суб'єктів підприємницької діяльності.

В статье описаны проблемы и аналитические аспекты оптимального управления финансовым капиталом.

Economic maintenance, nature and problems of management of subjects of entrepreneurial activity a financial capital, is reflected in the article.

Ключові слова: фінансовий капітал, фінансові ресурси, управління, підприємницькі структури, планування, аналіз.

Фінансові ресурси підприємницьких структур – одна з основних підсистем фінансової системи держави. Це відносно самостійна й особлива сфера функціонування фінансів, яка має свою специфіку організації та принципи реалізації притаманних їй функцій. Їхня специфіка полягає в тому, що за їхньою допомогою мобілізуються кошти й створюються фонди фінансових ресурсів для обслуговування процесу виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг. Тому однією із проблем є розробка шляхів оптимального формування фінансового капіталу – фінансових ресурсів, раціонального та економного використання, що забезпечить одержання максимального можливого ефекту від фінансового капіталу – фінансових ресурсів.

Значний вклад у дослідження питань сутності та проблем управління фінансовим капіталом внесли такі вітчизняні науковці, як Г.Лазаренкова, В.Бєлоліпецький, М.Білик, Л.Буряк, О.Васюренко, С.Грибарчук, А.Загородній, Г.Вознюк, Т.Смовженко, В.Опарін, К.Павлюк, Н.Пройда-Носик, А.Філімоненков.

Мета статті – висвітлити точки зору науковців на сутність фінансових ресурсів та проблеми реалізації функцій управління фінансовим капіталом – фінансовими ресурсами для досягнення максимально позитивного результату функціонування.

В умовах ринкової економіки ефективне управління передбачає оптимізацію ресурсного потенціалу підприємства. Від того, наскільки ефективно та доцільно вони трансформуються в основні та оборотні кошти, а також в кошти стимулювання робочої сили, залежить фінансове благополуччя суб'єкта господарювання в цілому, його власників та працівників. Введення в науковий обіг поняття "фінансові ресурси" дає змогу точніше визначити об'єкт фінансового прогнозування й балансових розрахунків, а також за його допомогою обґрунтувати форми й методи впливу фінансів на увесь відтворювальний процес.

Місце і роль фінансових ресурсів у розширеному відтворенні можна визначити лише тоді, коли матимемо їхнє теоретичне обґрунтування як економічної категорії. В економічній літературі на сьогодні відсутня єдина думка, щодо визначення фінансових ресурсів, їхнього змісту, методів впливу на ефективність господарювання. Для науково обґрунтованого визначення поняття фінансових ресурсів треба чітко визначити ті критерії, яким воно повинно відповідати. До них належать: джерела створення, форми виявлення, цільове призначення.

Дослідження економічного змісту і механізму формування та використання фінансових ресурсів завжди перебуває у центрі уваги науковців. Саме наявність у достатніх обсягах фінансових ресурсів дає змогу суб'єктам підприємницької діяльності реалізувати інноваційні проекти, освоювати нові технології, утримувати фінансову стабільність в умовах мінливої кон'юнктури і

досягати отримання „адекватного" прибутку. Науковим обґрунтуванням економічної природи фінансових ресурсів, їх формування і використання на макро- і мікрорівні займались вітчизняні науковці, зокрема: Л.Бурдяк, А.Загородній, О.Василик, В.Опарін, К.Павлюк, А.Поддєрьогін та ін. Ці проблеми досліджували і зарубіжні науковці, а саме: В.Білоліпецький, В.Бочаров, Б.Коллас, П.Конюховський та ін.

З трансформацією вартості валового внутрішнього продукту у відповідні фонди фінансових ресурсів фінанси починають впливати на процес розширеного відтворення і працювати як складова економічного механізму. Усе це зумовлює актуальність розгляду суті й складу фінансових ресурсів, їхньої специфіки у відтворювальному процесі. Водночас українські вчені досліджують проблеми економічної природи фінансових ресурсів та джерел їх формування переважно на макрорівні (О.Василик, В.Опарін, К.Павлюк) і меншою мірою на рівні суб'єктів підприємницької діяльності. Насамперед це стосується розмежування грошових потоків і власних фінансових ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності, методів мобілізації та відповідних їм сфер розміщення і засад використання ресурсів, пов'язаних з відповідними правами власності на них.

У сучасній фінансовій літературі відсутні єдині підходи до визначення економічного змісту фінансових ресурсів, їх складу та джерел формування. Як правило, дослідники визначають фінансові ресурси як сукупність фондів грошових коштів, доходів, відрахувань або надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємств. А.Поддєрьогін і Г.Нам вважають, що під фінансовими ресурсами слід розуміти грошові засоби, які знаходяться в розпорядженні підприємств [10, с.9]. Схожим є розуміння економічної суті фінансових ресурсів також іншими фінансистами. Зокрема, М.Білик [2, с.18], А.Загородній [5, с.10], В.Опарін [6, с.11] та інші сприймають фінансові ресурси практично як грошовий потік, не акцентуючи увагу на джерелах їх формування, цільовому призначенню, впливові на майновий статус підприємства, що і викликає заперечення. Такий підхід дозволяє В.Бєлоліпецькому, В.Колчиній, А.Філімоненкову вважати фінансовими ресурсами практично всі кошти, що надходять підприємству: власні (чистий прибуток, амортизацію), зовнішні (внески учасників і засновників), позикові (кредити банків, позики інших суб'єктів), бюджетні асигнування і навіть кредиторську заборгованість, яка означає відтермінування платежів суб'єкта господарювання [1, с.65; 9, с.12; 11, с.9].

Ототожнення фінансових ресурсів з грошовими коштами, що перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання, наводить О.Васюренко та Г.Азаренкову на думку, що вони є певним рухомим запасом грошових коштів [4, с.31]. Має місце й інша точка зору на природу фінансових ресурсів – фондова, яка не повною мірою узгоджується із застосуванням нових стандартів (положень) бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що

оперує на фондами, а резервами грошових коштів. Прихильниками таких поглядів можна вважати Г.Нама, К.Павлюка, В.Буряковського, В.Карамзіна, С.Кламбет. К.Павлюк вважає, що „фінансові ресурси – це грошові нагромадження і доходи, які створюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення...” [7, с.15-18].

Аналогічною є думка В.Буряковського. Фінансові ресурси на його погляд, – це грошові кошти, що акумулюються у фондах цільового призначення для здійснення певних витрат [12, с.22]. Г.Нам є прихильником об'єднання у фінансових ресурсах усіх грошових фондів і тієї частини коштів, яка використовується підприємством у нефондовій формі [10, с.9].

Дотримуючись точки зору вищенаведених авторів на природу фінансових ресурсів підприємства, до них належить зарахувати і його статутний фонд. Критикуючи такий підхід до встановлення економічної природи, Л.Буряк зазначав, що в такому разі потрібно визнавати фінансовими ресурсами фонд заробітної плати і фонд обігових коштів, які формуються за рахунок виручки від реалізації продукції. Він акцентував на тому, що йдеться не про ресурси, які включаються в собівартість продукції, а про ті, що призначені насамперед для забезпечення розширеного відтворення [3, с.24].

Мають місце і більш радикальні підходи до встановлення природи фінансових ресурсів. Н.Пойда-Носик і С.Грабарчук схильні обмежувати фінансові ресурси лише обсягом нерозподіленого прибутку, який капіталізується і веде до збільшення акціонерного капіталу. Вони категорично відкидають при цьому можливість підприємства отримувати грошові кошти не тільки від основної діяльності [8, с.100]. Беручи до уваги ці ознаки фінансових ресурсів, характерні для мікрорівня, доцільно вважати їх грошовими коштами і резервами та надходженнями цільового призначення суб'єкта господарювання, якими він розпоряджається за правом власності (господарського відання) і використовує їх на статутні потреби. У цьому випадку увага акцентується на тому, що до фінансових ресурсів включають лише ту частину коштів, якою суб'єкти господарювання розпоряджаються за правом власності (господарського відання), тобто кошти, що капіталізуються і забезпечують відтворювальні процеси та використовуються за напрямками, передбаченими статутними документами.

З огляду на це фінансові ресурси – це грошові накопичення і доходи, що створюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб. Таке визначення фінансових ресурсів дає змогу: пов’язати їх обсяг і склад із вартісною структурою валового внутрішнього продукту; закласти основу для забезпечення єдності прогнозування динаміки валового внутрішнього продукту й фінансових ресурсів; активніше використовувати

фінанси як інструменти господарського механізму для впливу на всі елементи структури процесу виробництва.

Фінансові ресурси, як будь-який досліджуваний об'єкт, можуть бути охарактеризовані певною системою показників, які відображають процеси формування, розподілу та використання. Оптимальний рівень даних показників забезпечує фінансове благополуччя суб'єкта господарювання, що в свою чергу обумовлює ефективне управління фінансовими ресурсами на стадіях формування, розподілу та використання. Розвиток системи управління фінансовими ресурсами передбачає розвиток функцій управління (планування, облік, аналіз, регулювання) в теоретичному та практичному напрямках. Планування (формування) фінансових ресурсів пов'язано з наступними проблемами: формування портфеля замовлень на продукцію, товари, роботи, послуги, визначення кола потенційних покупців, ринків збуту та інші. Організація бухгалтерського обліку за національними стандартами обумовлює необхідність адаптування обліку та внесення відповідних коректив з урахуванням практики господарювання. Це, в свою чергу, вносить певні зміни у формування інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень з приводу формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Реалізація контрольної функції фінансів здійснюється шляхом використання функції системи управління фінансовими ресурсами економічного аналізу.

Список використаних джерел:

1. Белолипецкий В.Г. Финансы фирмы. – М.; ИНФРА, 1998. – 298 с.
2. Білик М.Д. Сутність та особливості фінансового управління державними підприємствами // Фінанси України. – 1998. - № 9.
3. Буряк Л.Д. Фінансові ресурси підприємства // Фінанси України. – 2000. - № 9.
4. Васюренко О.В., Азаренкова Г.М. Фінансове управління потребує точного визначення окремих понять // Фінанси України. – 2003. - № 1.
5. Загородній А.Г., Вознюк Г.А., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 2-е вид. – Львів: Центр Європи, 1977. – 576 с.
6. Опарін В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення // Вісник НБУ. – 2000. - №5.
7. Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави: Монографія. – К.: НІОС, 1997. – 175 с.
8. Пройда-Носик Н.Н., Грибарчук С.С. Фінансові ресурси підприємств // Фінанси України. – 2003. - № 1.
9. Филимоненков А.С. Финансы предприятий / Учеб. пос. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 280 с.
10. Фінанси підприємств: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф.. А.М. Поддєрьогін. – 4-е вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 571 с.
11. Финансы предприятий / Под ред. В.М.Колчиной. – М.: Банки и биржи, 1995.
12. Фінанси підприємств: Навч. пос. / За ред. В.В.Буряковського. – Дніпропетровськ: Пороги, 1998. – 246 с.